

Міністерство освіти і науки України
Комунальний заклад вищої освіти
«Дніпровський педагогічний коледж»
Дніпропетровської обласної ради»

Навчально-методична картка заняття № 39-40

Назва та № спеціальності 012 «Дошкільна освіта»
014 «Музичне мистецтво»

Предмет Українська література

Тема Микола Вороний. Коротко про життя і творчість, багатогранну діяльність митця. М. Вороний – ідеолог модернізації української літератури. Естетична програма митця, націленість на модерністські течії в новій літературі. Його творчість – перша декларація ідей і форм символізму.

Тип заняття лекція

Мета заняття розглянути основні віхи життєвого і творчого шляху М. Вороного, його багатогранну діяльність; розкрити новаторства М. Вороного в поезії; навчити добирати необхідний матеріал з літератури; розвивати мислення, вміння зіставляти факти, робити висновки; виховувати естетичні смаки, почуття прекрасного. виховувати розуміння національної свідомості, поцінування краси поетичного слова, його здатності об'єднувати людей роздумами над вічними проблемами життя.

Матеріал: опорний конспект

ТЗН мультимедійний проектор

Література:

Основна Українська література. 10 клас: Хрестоматія. /Упор.О. І. Борзенко.- Харків: Ранок, 2000.

Хропко П. Українська література: Підручник для 10 класу середніх шкіл, ліцеїв, гімназій, коледжів.- К.:Освіта, 1998.

Міщенко О.І. Українська література Генеза 2011.

Семенюк Г.Ф., Ткачук М.П., Слоньовська О.В., Гром'як Р.Т., Вашків Л.П., Плетенчук Н.С. Українська література (рівень стандарту, академічний рівень) Освіта 2010.

Додаткова: . Авраменко О.М. Українська література. Хрестоматія ВД Грамота 2010

Упор. Дмитренко Є.В. Хрестоматія з української літератури ВД Весна 2011

СТРУКТУРА ЛЕКЦІЙНОГО ЗАНЯТТЯ

I. Підготовча частина:

- 1.1. Організація студентів;
- 1.2. Постановка мети заняття.

II. Основна частина:

- 2.1. Спостереження над мовним матеріалом.
- 2.2. Актуалізація опорних знань за запитаннями.
- 2.3. Складання плану роботи.
- 2.4. Сприймання та засвоєння нового матеріалу.
- 2.5. Хронологічна таблиця життєвого та творчого шляху.

III. Заключна частина:

- 3.1. Підведення підсумків.
- 3.2. Відповіді на запитання студентів;
- 3.3. Домашнє завдання.

Тема Микола Вороний. Коротко про життя і творчість, багатогранну діяльність митця. М. Вороний – ідеолог модернізації української літератури. Естетична програма митця, націленість на модерністські течії в новій літературі. Його творчість – перша декларація ідей і форм символізму.

Мета заняття розглянути основні віхи життєвого і творчого шляху М. Вороного, його багатогранну діяльність; розкрити новаторства М. Вороного в поезії; навчити добирати необхідний матеріал з літератури; розвивати мислення, вміння зіставляти факти, робити висновки; виховувати естетичні смаки, почуття прекрасного. виховувати розуміння національної свідомості, поцінування краси поетичного слова, його здатності об'єднувати людей роздумами над вічними проблемами життя.

План

- 1 Біографія.
- 2 Літературна творчість.
 - 2.1 Поетичні збірки.
3. М. Вороний – ідеолог модернізації української літератури.
4. Перша декларація ідей і форм символізму.
5. Скласти хронологічну таблицю.
6. Цікаві факти.
7. Домашнє завдання.

Тема Микола Вороний. Загальний огляд творчості поета. Поезії: „Іванові Франкові”, „Блакитна Панна”, „Інфанта”: ідейний зміст і художні особливості поезій (мотив необхідності для поета бути “цілим чоловіком” (“Іванові Франкові”), єдність краси природи і мистецтва (“Блакитна Панна”), узагальнено-ідеалізований жіночий образ як сюжетний центр вірша (“Інфанта”).

План

1 Біографія.

2 Літературна творчість.

2.1 Поетичні збірки.

3. М. Вороний – ідеолог модернізації української літератури.

4. Перша декларація ідей і форм символізму.

5. Скласти хронологічну таблицю.

6. Цікаві факти.

7. Домашнє завдання.

Мико́ла Кіндра́тович Ворони́й (24 листопада (6 грудня) 1871, Катеринославщина — 7 червня 1938) — український письменник, перекладач, поет, режисер, актор, громадсько-політичний діяч, театрознавець. Один із засновників Української Центральної ради. Один із засновників і режисерів Українського національного театру (1917).

Був одружений на доньці Миколи Вербицького Вірі Миколаївні Вербицькій. Батько поета Марка Вороного.

Народився у сім'ї ремісника. Навчався у Харківському, пізніше — у Ростовському реальному училищі, звідки був виключений за зв'язки з народниками, читання і поширення забороненої літератури. Три роки перебував під наглядом поліції із заборонаю вступати до вищих навчальних закладів Росії. Продовжував навчання у Віденському і Львівському університетах (філософський факультет).

У Львові зблизився з І. Франком, який справив великий вплив на формування його світогляду, літературно-естетичних поглядів. Працював бібліотекарем і коректором Наукового товариства імені Шевченка, режисером українського театру товариства «Руська бесіда», в редакції журналу «Життя і слово», де вів рубрику «Вісті з Росії». Допомагав І. Франкові у виданні газети «Громадський голос» і «Радикал», деякий час був неофіційним редактором журналу «Зоря».

З 1897 — актор трупи М. Кропивницького, П. Саксаганського, О. Васильєва та інших.

Член РУП.

1901 — залишив сцену і служив в установах Катеринодара, Харкова, Одеси, Чернігова.

1910 — оселився в Києві, працював у театрі М. Садовського, викладав у театральній школі.

1917 — один із засновників Української Центральної ради.

1917 — один із засновників і режисерів Українського національного театру, який відкрив свій сезон постановкою «Пригвождених» В. Винниченка.

1920 — емігрував за кордон. Жив у Варшаві, де зблизився з польськими письменниками Ю. Тувімом і Л. Стаффом, невдовзі переїхав до Львова. Викладав в українській драматичній школі при Музичному інституті імені М. Лисенка, деякий час був директором цієї школи.

Після повернення в Україну (1926) вів педагогічну і театрознавчу діяльність. Викладав у Харківському музично-драматичному інституті, згодом працював у Києві у Всеукраїнському фотокіноуправлінні тощо.

1934 — М. Вороного було заарештовано як польського шпигуна. Деякий час перебував у Воронежі, потім висланий на Одещину.

7 червня 1938 — Розстріляний за вироком особливої трійки УНКВС Одеської області з групою селян[2].

10 листопада 1957 — рішенням президії Кіровоградського обласного суду Миколу Вороного було реабілітовано.

Архів Вороного зберігається в Інституті літератури імені Т. Г. Шевченка НАН України.

Літературна творчість

Перші поетичні твори написав ще навчаючись у Харківському реальному училищі. Друкуватися Вороний почав у 1893 р. (вірш «Не журись, дівчино»). Публікувався у періодичних виданнях «Зоря», «Літературно-науковий вісник», «Засів», «Дзвін», «Сяйво», «Рада», в антологіях, збірниках, декламаторах початку 20 століття: «Акорди», «Українська муза», в альманахах «Складка», «За красою», «Дубове листя», «На вічну пам'ять Котляревському», «Багаття» та інших. 1899 року поет написав свій найвідоміший твір — поему «Євшан-зілля» про необхідність повернення людині історичної пам'яті, усвідомлення своєї національної приналежності. У 1901 р. в «Літературно-науковому вістнику» опублікував відкритий лист програмного характеру, де закликав письменників до участі в альманасі, «який змістом і формою міг би хоч трохи наблизитись до нових течій і напрямів сучасних літератур». Музичні твори на слова

Миколи Вороного

Микола Лисенко — «Нічого, нічого»

Солоспів Миколи Лисенка, написаний 1908 р.

При проблемах з прослуховуванням гляньте у довідку.

У виданому ним альманасі «З-над хмар і долин» (Одеса, 1903) поряд з модерними поезіями були представлені твори поетів, що гостро виступали проти декадансу, «чистого мистецтва» та інших течій у літературі і мистецтві, — І. Франка, П. Грабовського, Лесі Українки, М. Старицького, В. Самійленка та інших. Перша збірка Вороного «Ліричні поезії» вийшла 1911 р. у Києві. Вірші її були сповнені музикальності, свіжості образів. У наступній збірці «В

саяві мрій» (1913 р.) Вороний іде шляхом певної естетизації, самозамилування ліричного героя. Поезія Вороного дедалі глибшає змістом, порушує загальносвітові теми, філософські питання («Мандрівні елегії»). Він одним з перших вводить у лірику тему міста, переймає ряд традиційних мотивів європейської поезії, де протиставляється поетична одухотвореність і буденність, утверджує нестримне прагнення людини до краси, світла, осягнення космосу («Ікар», «Сонячні хвилини»), розкриває трагізм духовної самотності (цикл «Осокорі»). Орієнтована передусім на читача, вихованого на найкращих зразках світової літератури, поезія Вороного була, за висловом О. І. Білецького, «явище високої художньої цінності».

Творчість Вороного знаменує розрив з народницькою традицією, їй притаманна різноманітність метричних форм і строфічних побудов. Тяжіння до модернізму не перешкоджало Вороному писати твори, пройняті щирою любов'ю до народу, шаную до його найкращих синів («Краю мій рідний», «Горами, горами», «Привид», вірші, присвячені Т. Шевченкові, І. Франкові, М. Лисенкові). Водночас створює поезії, в яких висміює псевдопатріотизм («Мерці», «Молодий патріот», «Старим патріотам»).

Вороному належить ряд мистецтвознавчих («Пензлем і пером») і театрознавчих розвідок («Театральне мистецтво й український театр», 1912; «Театр і драма», 1913), в яких він виступає прихильником системи Станіславського; «Михайло Щепкін», 1913 р.; «Український театр у Києві», 1914 р.; «Режисер», 1925 р.; «Драматична примадонна», 1924 р. — про сценічну творчість відомої актриси Л. Ліницької.

Вороний — автор ряду літературознавчих статей, театральних рецензій. У спадщині Вороного значне місце посідають переклади й переспіви з інших літератур.

Поетичні збірки

Ліричні поезії (1911)

В саяві мрій (1913)

Євшан-зілля (1917)

За Україну! (1921)

3. М. Вороний – ідеолог модернізації української літератури.

Микола вороний народився у один рок з Лесею Українкою в той час, коли український народ і українська мова переслідувалися і принижувалися, а літературна творчість замовчувалася і переслідувалася. На свободолюбивого і гордого українця були накладені кайдани усвідомлення своєї другорядності і меншовартості. Та вільну душу не спроможні стримати ніякі пута, українці їх одразу робивають:

“Душа бажає скинути пута,
Що в їх здавен вона закута,
Бажає ширшого простору –
Схопитись і злетіти вгору...”.

Дух непокори, новаторства і підтримання нових художніх винаходів, наближення творів українських письменників і поетів до їх визнання і сприйняття як творчості окремого народу в Європу і іншому світі – все це і є Микола Вороний. Тонке розуміння прекрасного, поетичне світобачення, заглиблення життєві людські проблеми і звеличення загальнолюдських цінностей стали тими чинниками, які зробили видатного митця, відомим і принесли йому любов інтелігентного і розумного читача. Поет усе життя був зайнятий пошуків нових тем і шляхів реалізації їх у своїй творчості. Він справжній ідеолог модернізації української літератури, бо своїм художнім словом митець закликає не бути байдужими, “млявими і недужими” у вирішенні будь-яких суспільних і особистих проблем і якомога вище підносити духовність. Вороний переконаний у тому, що ліричні мотиви, пов’язані з людською духовністю, “тягар життя скидають і душу раєм надихають”, бо лише таку творчість можна відчуті серцем і душею.

В усі часи для творчої людини головною проблемою була свобода діяльності. Добре відомо, що тільки ті художні рядки можуть схвилювати читача, які викликані власними яскравими емоціями автора. А ось вірші, які написані на замовлення – це для поета справжня ганьба.

Навіть захоплення Миколи Вороного модернізмом не заважало йому створювати надзвичайні поезії, пройняті пошаною до свого народу, любов’ю до його традицій і звичаїв. Він був впевнений, що “ніхто поезію-царицю не зможе кинуть у в’язницю, бо не посміє свобідний творчий дух скувати”. Творчість поета того періоду відзначається глибоким патріотизмом, підносить на високий п’єдестал пошани видатних синів українського народу і щиро вважає, що служіння рідному слову є справжнім громадянським подвигом, який може бути основою відродження національної ідеї.

У добу піднесення революційної боротьби українського народу за свою незалежність лірика Миколи Вороного ні в якому разі не ідеалізувала нові перетворення, а лише закликала до збереження того, що вже було здобуто у цій боротьбі, а також до боротьби за свободу і незалежність не тільки словом, а й мечем. Засобами своєї поезії Вороний намагається розв’язати найважливіші морально-етичні проблеми і міцно відстоює позиції народних уявлень про совість, порядність, честь, милосердя і справедливість.

Любов до Вітчизни і любов до матері є найсильнішими почуттями, що роблять людину сильною і непереможною. І які б випробування не зустрілися на шляху людини, вона повинна завжди пам’ятати свої корні та свій народ. Висока культура поетичного слова, прагнення поєднання в своїй творчості новаторських пошуків і найкращих традицій європейської лірики, бажання досягти художньої досконалості, збагатити українську літературу тематично і ідейно, ставлять

Миколи Вороного на високий п'єдестал ідеолога модернізації української літератури і авторитету національної культури.

4. Перша декларація ідей і форм символізму.

Видатний письменник-новатор Микола Вороний у своїх поглядах неоднозначний. Талановитий, неординарний майстер слова, він в українську літературу приніс поетичні шедеври. Микола Вороний був і критиком, і перекладачем, і мистецтвознавцем. Саме він є одним з перших представників літературного напрямку — символізму, бо його поезія — це надзвичайна музикальність, нові образи, нові мотиви. Вороний — справжній поет, бо вважає, що не має права бути осторонь реальної дійсності, бути байдужим до страждань свого народу:

О ні! Я, взявши в руки зброю,
Іду за генієм до бою,
Рубаюсь з ворогом, співаю,
В піснях до бою закликаю
Всіх тих, що мляві та недужі,
Чи під укриттям сплять байдужі...

Так у вірші «До моря» автор проводить паралель між морем і поетом, вказує на зв'язок між ними: сила і таємничість.

Як ти — неосяжне, хитке, таємниче
Як ти — чарівливе, як ти — бунтівниче,
Така ж і душа у співця;
Тому і до тебе вона так прихильна,
Що пут і кайданів не зносить — і вільна,
Бурхає, як ти, без кінця.

Тому марно звинувачували М. Вороного у декадентстві, були до нього несправедливими, бо, як бачимо, він розумів, що поет — слуга народу, захисник його інтересів; творив для народу, подаючи йому надію і віру.

У багатьох його поезіях бачимо образ знедоленої батьківщини, серце щемить від болю, душа розривається, адже він мріє бачити свою землю, рідний народ вільними:

О рідна земле, люба моя нене!
Чому, припавши до твоїх грудей,
Я тільки плачу, як дитя нужденне,
А сил не набираюсь, як Антей?
Чому надія, що злетить до мене,
Щезає раптом геть з моїх очей?
Чому нараз я чуюся безсилий
І падаю, мов той Ікар безкрилий?
(«Мандрівні елегії»)

Вершиною творчості Вороного є поема «Євшан-зілля», у якій письменник ушляхлює дух непокори і свободи. У кожній людині повинно бути найсвятіше

почуття любові до рідного краю, до своєї землі. У риторичному запитанні він таврує тих, хто відцурався свого роду, землі — України:

Де ж того євшану взяти,
Того зілля-привороту,
Що на певний шлях направить, —
Шлях у край свій повороту?!

Вороний оригінальний і своїми образами, і художнім стилем. Його твори хвилюють нас, чарують, бо є шедеврами українського символізму.

В усі часи передові уми людства були переконані, що без минулого нема майбутнього. Це насамперед стосується України, яка пройшла тернистий шлях до своєї незалежності. Історія — це життєвий корінь, на якому тримається нація, народ. «Яке коріння, таке й насіння», — твердить народна мудрість. Геніальний Шевченко в посланні «І мертвим, і живим...» з боєм у серці звертається до своїх сучасників із закликом звернути погляди у минуле, вивчити справжню історію, спитати себе: «Ким? За що закуті?..» Миколі Вороному, тонкому лірику, поету-романтику, не менше болить доля зневаженого краю, окраденого люду України. Страдницький образ підневільної, рідної поетові землі гарячим струменем проходить через усю його творчість. Не може примиритися зболена душа поета, що «... люди — невільники німі, на їх устах печать». Не коритися долі, а боротися

За Україну,
За її долю,
За честь і волю,
За народ! -

таке творче кредо Вороного-патріота.

І в повній мірі воно розкривається в одному з найпрекрасніших творів поеми «Євшан-зілля», написаній наприкінці минулого століття.

Взявши за основу літописну легенду про сина половецького хана, якого взяв у полон з ясирем князь Володимир, автор переосмислив її в науку своїм сучасникам, «котрі вже край свій рідний зацурали, занедбали». Відірваний від привільних половецьких степів, юнак звекає до чужих розкошів, звичаїв. Переродилося, зачерствіло його серце, вмерло в ньому рідне слово, стерлися з пам'яті мамині пісні колискові і мудрі батьківські повчання. Ким ти став, юначе? Деревом без кореня, пташиною без крил, сонцем без тепла. Що чекає тебе в майбутньому? Сите, безтурботне життя у княжих палатах, бойові походи з ворожим військом у рідні землі і, ймовірно, кров матері на твоєму мечі. Бо хіба можна чекати чогось іншого від людини без пам'яті і душі?!

Посланець від батька співає йому пісню вільного краю, але ніщо не вражає юнацького серця:

Там, де пуста замість серця,
Порятунку вже не буде!

Здавалося ніякі ліки не зарадять, не допоможуть. Та ось старий гудець виймає з-за пазухи жменьку сухого зілля зі степу євшан-зілля. Пахощі гіркою полину вдарили в груди, вогнем пронизали серце невільника. І промайнув перед очима «рідний степ широкий, вільний», постав у пам'яті нещасний батько. Зануртувала кров, прокинулось найдорожче, найсвятіше почуття — любов до рідного краю.

Краще в ріднім краї милім

Полягти кістьми, сконати, Ніж в землі чужій, ворожій В славі й шані пробувати! — вихоплюються з його уст віщі слова, які міг би проректи хіба що сивий мудрець. Тепер ніякі перешкоди не зупинять юнака на шляху до «рідного степу», до» краю веселого». Його кличе голос крові, голос матері-землі. І повертається він до свого роду не приспаним рабом, а вільним гордим орлом. Радіє поет, радіємо й ми, бо син прилинув до змучених чеканням батьків, щоб стати їм надійним оборонцем.

Але поету боляче, бо таких синів мало залишилося на його Україні:

Україно! Мамо люба!

Чи не те з тобою сталось?

Чи синів твоїх багато

На степах твоїх лишилось?

Ні, небагато, бо деякі відщурались роду, неньки-Вітчизни, заховали любов і жаль до неї на дно своїх черствих сердець. Бракує їм «тієї сили, духу, що зрива на ноги», що веде до борні проти неволі. Немає кобзарів, «що співали-віщували заповіді благородні». Як пробудити у дітей дух непокори, дух свободи? Яким зіллям-приворотом прихилити їх до рідного лона? Такими болісними питаннями закінчує поему Микола Вороний. Що відповісти поетові нам, дітям двадцятого століття? Адже проблеми, порушені у творі, актуальні для кожного народу, у якого були чи є і нині свої яничари і манкурти. Зараз ми пізнаємо правдиву історію України. Були у ній часи козацької звитяги і рабського плазування, високих духовних злетів і морального падіння, фізичного винищення й національного відродження. Сьогодні євшан-зіллям для нас є невичерпне джерело народної пісні, правдиве слово справжніх синів і дочок древнього народу — безсмертного Кобзаря, вічно живого Каменяра, полум'яно ніжної Дочки Прометей, розстріляних, але нескорених сурмачів двадцятих, «блудних синів по всьому світу, окрилених «шістдесятників», прозрілих співців наших днів. Потрібно лише не боятись гіркого присмаку чудодійного євшан-зілля, бо воно очистить наші душі від скверни і бруду, освятить добром і любов'ю. Вірю, що збудуться виплекані серцем надії і сподівання Шевченка-пророка:

І забудеться срамотна

Давня година,

І оживе добра слава,

Слава України.

5. Скласти хронологічну таблицю.

6 грудня 1871 Народився в сім'ї ремісника. Навчався у Харківському та Ростовському реальних училищах, згодом у гімназії в Ростові-на-Дону. Продовжував навчання у Віденському і Львівському університетах (філософський факультет). Працював бібліотекарем і коректором Наукового товариства імені Шевченка, режисером українського театру товариства «Руська бесіда», в редакції журналу «Життя і слово»

З 1897 Актор трупи М. Кропивницького, П. Саксаганського, О. Васильєва та інших.

1901 Залишив сцену і служив в установах Катеринодара, Харкова, Одеси, Чернігова.

1903 Альманах «З-над хмар і долин»

1910 Оселився в Києві, працював у театрі М. Садовського, викладав у театральній школі.

1911 Перша збірка Вороного «Ліричні поезії» вийшла у Києві.

1913 Збірка «В сьйві мрій»

1917 Один із засновників Української Центральної ради. Один із засновників і режисерів Українського національного театру

1920 Емігрував за кордон. Жив у Варшаві, невдовзі переїхав до Львова. Викладав в українській драматичній школі при Музичному інституті імені М. Лисенка, деякий час був директором цієї школи.

1926 Повертається в Україну, веде педагогічну і театрознавчу діяльність. Викладав у Харківському музично-драматичному інституті, згодом працював у Києві у Всеукраїнському фотокіноуправлінні тощо.

1934 М. Вороного було заарештовано як польського шпигуна.

7 червня 1938 Розстріляний за вироком особливої трійки УНКВС Одеської області з групою селян 10 листопада 1957 Рішенням президії Кіровоградського обласного суду Миколу Вороного було реабілітовано.

6. Цікаві факти.

Микола Вороний цікаві факти Народився в 1871 році у родині ремісників. Навчався у Харківському училищі та Ростовському. Останнього так і не зміг закінчити, тому що був виключений з нього за товаришування з народниками, читання та поширення літератури, забороненою владою.

Цілих три роки знаходився під наглядом поліції без права вступу до вищого навчального закладу.

Отримав філософські знання у Віденському та Львівському університетах. Товаришував з І. Франком. Допомігав видавати йому газети «Громадський голос», «Радикал».

Микола Вороний за своє життя працював бібліотекарем, режисером українського театру, редактором газети «Життя і слово», коректором Наукового Товариства ім. Шевченка, неофіційним редактором газети «Зоря», актором. Використовував безліч псевдонімів – Арлекін, Віщий Олег, Номо, Sirius, Кіндратович, Микольчик, М.В., К-ич М, М-У-ко.

Один із засновників Української Центральної ради. Один із засновників і режисерів Національного театру.

Був одружений з донькою Миколи Вербицького Вірою Миколаївною Вербицькою.

Батько поета Марка Вороного.

Вперше почав друкуватися Микола Вороний у 1893 році з віршем «Не журись, дівчино».

Перша видана збірка називається «Ліричні поезії» (1911 рік) та «В сьйві мрій» (1913 рік).

В 1920 році виїхав за кордон до Варшави, де знайомиться з письменниками – Ю. Тувімом та Л. Стаффом. Повернувшись до Львова займається педагогічною

діяльністю, викладаючи у місцевій консерваторії. В 1934 році Вороного заарештовують як польського шпигуна та через чотири роки розстрілюють на Одещині.